

nebrosa cova en la qual Sant Sergí havia edificat un modest altar. (1).

Els monjos de Roma resolgueren amagar allí els sagrats restes amb la confiança de què, passat el perill que amenaçava la Urbs podrien tornar a depositar-los en el seu lloc de la Ciutat Eterna. Però passats alguns anys, quan triomfà omnímodament el cristianisme, no pogueren els monjos trobar la cova. I resolgueren quedar-se allí fins que altra volta topossin amb les relíquies. Aquest fou l'origen de Sant Pere de Roda.

Altra llegenda assegura que no foren els cossos dels sants sinó un troç de la Vera Creu i s'explica de la següent manera: Venia una nau de Roma a envistar el Cap de Venus Pirenencia per a dirigir-se a França, portadora de la santa relíquia. Al trobar-se prop del promontori on hi havia un altar edificat a la glòria de la deessa, una furieta tramuntanada empenyi la nau cap el Sur. Tres voltes intentaren els mariners passar la punta de Massa d'Oro i tres voltes la ventada féu recular-la amb perill de desfer-la contra els esculls perillosos de la platja. Creient els monjos portadors de la relíquia que Déu els malmetia per trobar-se en un lloc pagà, resolgueren canviar el nom de Cap de Venus Pirenencia per el de Cap de Creus i immediatament cessà la tramuntana.

Veieu doncs, llegidors, com no és pas tan sols per art i gràcia de les cançons, com deia Pere Corominas, que es creen les obres mestres. També la rebeca tramuntana que abat les nostres userdes, destrueix gran part de les nostres collites, esventa les garberes daurades i enardeix amb la furient embestida de la seva folla dança les tranquilles ones de la mar llatina; també aquesta tramuntana, que fins fou cercada amb processons en els cimals de Recasens, fa créixer, si ens atenem a aquesta gentil llegenda dels nostres avis, al recdoç de l'aspra muntanya de Verdera, el cenobi poderós que dominà durant tants segles les terres pròdigues de l'Empordà.

(1) Pujades recull de boca de la tradició que la cova on resà Sant Sergí era tan profunda i dedalica que una dona que hi entrà de jove en pogué sortir molts anys després, vella i desconeguda.

CAP. II.

TRADICIONS I LLEGENDES

L'home, que sempre vol donar-se una explicació de totes les coses àdhuc de les més impenetrables, ha bastit de llegendes gracioses l'origen inescrutable del monestir de Sant Pere de Roda. Els vells pagesos de la rodalia que encara passaven per la Caseta de l'Estany de Castelló cantant i persignant-se per a fer cor a la por i destruir el poder malèfic del bruel, contaven fins fa pocs anys les històries més alambinades que recolliren seriosament Pujades i altres autors. Ha passat certament el temps de creure en els poders fatídics ultraterrenals. La virtuosa regina que es llançà al abim de Verdera ha mort "definitivament" i la seva ànima ja no pena en els estanyes cada dia més assecats per la noble i valenta tramuntana que esbandeix el cel de boires malestrugues i purifica l'aire.

Hi han varies opinions sobre la fundació de Sant Pere de Roda. Pella y Forgas diu que el temple primitiu es construí sobre les ruïnes d'un altar dedicat a Venus Pirenencia (Pirene) (1). El Pare Florez opina que s'aixecà aquest als voltants de la ciutat grega de Rhoda (2). Ni una ni altra d'aquestes suposicions són certes, car no estan concordes amb la lògica de l'emplaçament de l'altar i del possible. Perquè si aquest primer existí, com afirmen els autors grecs dels periples mediterranis, no estaria col·locat al recés de la muntanya sinó en la punta del cap de Venus Pirenencia (Cap de Creus). La ciutat de Rhoda és Roses, al peu del mar, com Emporion, fun-

(1) J. Pella y Forgas.—Historia del Ampurdán, p. 137.

(2) P. Florez.—España Sagrada, vol. XLIII, p. 348.